

WYMAGANIA EDUKACYJNE I KRYTERIA OCENIANIA

LITERATURA MUZYCZNA

Klasa I

SEMESTR I

Cele i zadania przedmiotu

Uczeń zna i rozumie cel przedmiotu, potrafi wyjaśnić, czym jest dzieło muzyczne, rozumie pojęcie analizy muzycznej.

Epoki historyczne.

Uczeń zna nazwy, chronologię, cechy charakterystyczne epok. Potrafi wymienić najważniejszych kompozytorów i ich dzieła.

Instrument muzyczny i głos wokalny.

Uczeń zna grupy i podgrupy instrumentów i rodzaje głosów. Uczeń rozumie, w jaki sposób powstaje dźwięk, zna sposoby powstawania dźwięku i od czego zależy jego wysokość. Uczeń klasyfikuje instrumenty orkiestry symfonicznej i głosy wokalne, zna ich nazwy włoskie, rozpoznaje brzmienie instrumentów i głosów wokalnych dokonuje analizy słuchowej pod kątem zastosowanych instrumentów i głosów.

Obsada dzieła muzycznego

Uczeń zna rodzaje obsady wykonawczej: instrumentalna, wokalna, wokально-instrumentalna, klasyfikuje obsadę ze względu na rodzaj i wielkość zespołu, np. orkiestrowa, chóralna, kameralna, rozpoznaje rodzaje obsady w analizie słuchowej.

Uczeń zna periodyzację dziejów muzyki, klasyfikuje środki wykonawcze w aspekcie historycznym, rozpoznaje typowe brzmienie muzyki w poszczególnych epokach, dokonując analizy środków wykonawczych, zna i wyjaśnia pojęcie partytury oraz różne formy zapisu partyturowego, dokonuje analizy obsady wykonawczej w utworze na podstawie nazw włoskich i ich skrótów w partyturze.

Elementy muzyczne

Uczeń wymienia i definiuje elementy muzyczne (melodyka, rytmika, harmonika, dynamika, agogika, artykulacja, kolorystyka), zna i wyjaśnia pojęcia związane z rytmiką np. rytm, metrum, takt, synkopa, polimetria, polirytmia, rozróżnia w analizie słuchowej i słuchowo-wzrokowej rodzaje rytmiki, np. swobodna, ustalona, zmienna, schematyczna taneczna, motoryczna, miarowa, marszowa, określa na podstawie analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej cechy charakterystyczne rytmiki.

Uczeń wymienia i wyjaśnia pojęcia związane z melodyką np. melodia, melika, ambitus, zwraca uwagę na stosunek tekstu do melodii, rozróżnia melodykę sylabiczną i melizmatyczną, określa cechy charakterystyczne melodyki, posługuje się w analizie określeniami melodyka kantilenowa, figuracyjna, ornamentalna, recytatywna (deklamacyjna).

Uczeń wyjaśnia pojęcie harmonika, posługuje się określeniami: modalna, funkcyjna, sonorystyczna, dostrzega związek między przemianami historycznymi muzyki, a rodzajem harmoniki, rozróżnia w analizie słuchowej rodzaje harmoniki, określa w oparciu o zapis muzyczny tonację utworu w harmonice funkcyjnej.

Uczeń wyjaśnia pojęcie agogiki i jej podstawowe rodzaje ze względu na sposób oznaczenia tempa w utworze: słowne, metronomiczne, przy pomocy jednostek czasu, wyróżnia podstawowe grupy tempa, posługuje się słownymi oznaczeniami tempa i stosuje je w

praktyce, określa na podstawie analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej cechy charakterystyczne agogiki oraz jej sposób funkcjonowania w utworze, wyróżnia podstawowe grupy tempa, posługuje się słownymi oznaczeniami tempa i stosuje je w praktyce.

Uczeń wyjaśnia pojęcie dynamiki, posługuje się słownymi oznaczeniami dynamicznymi i stosuje je w praktyce, określa na podstawie analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej cechy charakterystyczne dynamiki i sposób jej funkcjonowania w utworze.

Uczeń wyjaśnia pojęcie artykulacji, zna podstawowe oznaczenia artykulacyjne i stosuje je w praktyce, określa na podstawie analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej cechy charakterystyczne artykulacji w wysłuchanym utworze.

Uczeń wyjaśnia pojęcie kolorystyki, zna podstawowe określenia wyrazowe stosowane w zapisie muzycznym, określa na podstawie analizy słuchowej rolę kolorystyki w utworze, wskazuje środki kompozytorskie i wyrazowe służące uzyskaniu różnych efektów kolorystycznych określa na podstawie analizy słuchowej rolę kolorystyki w utworze, wskazuje środki kompozytorskie i wyrazowe służące uzyskaniu różnych efektów kolorystycznych.

Faktura dzieła muzycznego

Uczeń zna wieloznaczność pojęcia faktura, wymienia rodzaje faktury oraz wyjaśnia pojęcia: monofonia, polifonia: imitacyjna i kontrastowa, homofonia, faktura homogeniczna i poligeniczna, faktura polifonizująca i homofonizująca, rozróżnia i charakteryzuje na podstawie analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej rodzaje faktury dzieła muzycznego np. fortepianową, chóralną, polifoniczną, homofoniczną.

SEMESTR II

Zasady kształtowania dzieła muzycznego

Uczeń wymienia i opisuje podstawowe zasady kształtowania dzieła muzycznego: szeregowanie, ewolucyjność, okresowość, dostrzega zjawiska podobieństwa, kontrastu, dokonuje analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej prostych form opartych na zasadzie podobieństwa i kontrastu, rozróżnia słuchowo lub w oparciu o zapis nutowy podstawowe zasady kształtowania.

Budowa okresowa

Uczeń przedstawia cechy motywu, frazy, zdania i okresu. **Analizuje słuchowo oraz wzrokowo proste formy okresowe z uwzględnieniem charakteru wyrazowego, cech elementów muzycznych, faktury, obsady wykonawczej.**

Formy wariacyjne, technika wariacyjna, środki techniki wariacyjnej.

Uczeń wymienia i rozpoznaje środki techniki wariacyjnej zastosowane w utworach od baroku do współczesności, rozpoznaje słuchowo formę wariacji w dziełach z różnych epok historycznych. zna kolejność działań związanych z analizą wariacji, analizuje temat wariacji klasycznych z wykorzystaniem wiadomości i umiejętności z zakresu form okresowych, opisuje zastosowane środki techniki wariacyjnej, dokonuje rekapitulacji oraz porównuje analizowane wariacje. Uczeń rozpoznaje w oparciu o zapis nutowy technikę ostinatową, wyjaśnia różnice między zasadą kształtowania wariacji barokowych i klasycznych, dokonuje analizy wariacji ostinatowych.

Formy polifoniczne: kanon i fuga, technika kanoniczna i fugowana

Kanon

Uczeń potrafi opisać prosty kanon kołowy, wymienia rodzaje imitacji ścisłej i swobodnej, rozpoznaje w przykładach słuchowych i słuchowo-wzrokowych technikę kanoniczną, rozpoznaje w nutach przykłady imitacji ścisłej (ruch prosty, inwersja, diminucja, augmentacja) i swobodnej.

Fuga

Uczeń zna zasady kształtowania fugi, wskazuje w zapisie nutowym współczynniki fugi (temat, łącznik, kontrapunkt, przeprowadzenie), stretto.

Forma sonatowa

Uczeń zna cechy, ogólny schemat oraz zasady kształtowania klasycznej formy sonatowej, wskazuje i opisuje tematy w ekspozycji, porównuje reprzykę z ekspozycją, dokonuje, zna środki techniki przetworzeniowej. Na podstawie nagrania i zapisu nutowego, potrafi dokonać podziału formy sonatowej na ekspozycję, przetworzenie i reprzykę. Zna zastosowanie formy sonatowej.

Rondo

Uczeń wymienia typy rondo, opisuje cechy rondo starofrancuskiego i klasycznego oraz podaje schemat budowy różnych typów rondo klasycznego, zna zasadę kształtowania formy oraz określa ogólny schemat rondo na podstawie analizy słuchowej i w oparciu o zapis nutowy.

Wielkie gatunki wokально-instrumentalne (, opera, oratorium, kantata, msza).

Uczeń poznaje cechy charakterystyczne omawianych gatunków, określa ich przynależność do stylu epoki historycznej.

Uczeń zna nazwy gatunków wokально-instrumentalnych (opera, oratorium, kantata), zna cechy opery

Znajomość utworów muzycznych– spis utworów do rozpoznawania

Anonim, Msza gregoriańska

Anonim, Bogurodzica

Wincenty z Kielczy, hymn Gaude Mater Polonia

M. Gomółka, Melodie na Psalterz Polski (wybór psalmów)

G.P. Palestrina, Missa papae Marcelli– wybrane fragmenty

O. di Lasso, Echo

C. Jannequin, chanson Śpiew ptaków

C. Daquin, miniatura Kukulka

A. Vivaldi, koncerty skrzypcowe Cztery pory roku op. 8 – wybrane fragmenty

J. S. Bach, Toccata i fuga organowa d-moll

J.S. Bach, Preludium chorałowe Wachet auf

J.S. Bach, Aria z III Suity orkiestrowej D-dur

J.S. Bach, Badinerie z Suity orkiestrowej h-moll

J. S. Bach, Das Wohltemperierte Klavier – wybrane fragmenty

G. F. Händel, oratorium Mesjasz, chór Alleluja

L. Boccherini, Menuet

J. Haydn, Symfonia G-dur Z uderzeniem w kocioł - część II

W.A. Mozart, Symfonia g-moll – cz. I
W. A. Mozart, serenada Eine kleine Nachtmusik G-dur– cz. I
W.A. Mozart, Aria Królowej Nocy z opery Czarodziejski flet
W.A. Mozart, Duet „La ci darem la mano” z opery Don Giovanni
W.A. Mozart, Marsz turecki
W.A. Mozart, Wariacje „Ah, vous dirai-je Maman” na fortepian
W. A. Mozart, Requiem d-moll– wybrane fragmenty
L. van Beethoven, Sonata Patetyczna na fortepian c-moll
L.van Beethoven, V Symfonia c-moll, część I, VI Symfonia cz. IV Burza, IX Symfonia d-moll część IV, finał
F. Schubert, pieśń Król olch
N. Paganini, Kaprys nr 24 a-moll
F. Chopin, Etiuda c-moll op.10 nr12
F. Chopin, Polonez A-dur op. 40 nr 1
F. Chopin, Mazurki - wybór
F. Chopin, Walc Des-dur op. 64 nr 1
F. Chopin, Preludium e-moll
F. Chopin, Koncert fortepianowy e-moll – cz. I i III
F. Chopin, Marsz żałobny z Sonaty b-moll
R. Schumann, Marzenie
F. Mendelssohn, Marsz weselny z suity Sen nocy letniej
M. Musorgski, cykl miniatur na fortepian Obrazki z wystawy– wybrane części
C. Saint-Saëns, cykl instrumentalny Karnawał zwierząt– wybrane części
E. Grieg, suita Peer Gynt I op. 46 i II op. 55– wybrane części
G. Verdi, opera Aida – Marsz Triumfalny
G. Bizet, Habanera z opery Carmen
St. Moniuszko, pieśni Prząśniczka, Dziad i baba
S. Moniuszko, Mazur z opery Straszny dwór
H. Wieniawski, Kujawiak a-moll
M. Rimski–Korsakow, Lot trzmiela
P. Dukas, scherzo symfoniczne Uczeń czarnoksiężnika
C. Debussy – Preludia na fortepian - wybór
K. Szymanowski, Źródło Aretuzy z cyklu Mity
K. Szymanowski balet Harnasie– wybrane części
G. Bacewicz, Oberek
W. Lutosławski, Mała suita– wybrane fragmenty
K. Penderecki, Ofiarom Hiroszimy – Tren na 52 instrumenty smyczkowe
M. Ravel, Bolero
I. Strawiński, balet Święto wiosny – wybrane fragmenty

Sposoby sprawdzania wiedzy i umiejętności ucznia.

1. **Sprawdzian wiadomości** - obejmuje duże partie materiału (z jednego lub kilku działów), ocena wystawiona na jej podstawie ma znaczący wpływ na ocenę okresową. Uczniowie są powiadamiani o terminie przeprowadzenia sprawdzianu z dwutygodniowym wyprzedzeniem.

2. **Kartkówka** - obejmuje materiał nauczania z jednego działu, może być przeprowadzona bez zapowiedzi. Wystawiona na jej podstawie ocena ma rangę oceny z odpowiedzi ustnej.

3. **Odpowiedź ustna** - obejmuje materiał nauczania do 3 tematów.

4. **Sprawdzanie aktywności ucznia** na lekcjach w zakresie znajomości terminologii, umiejętności analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej utworu. Preferowaną formą pracy na lekcjach analizy dzieła muzycznego jest tryb ćwiczeniowy, zakładający czynny udział uczniów w realizacji poszczególnych zagadnień.

5. Obowiązkiem ucznia jest prowadzenie zeszytu przedmiotowego z zanotowanymi realizowanymi tematami i głównymi zagadnieniami ich dotyczącymi.

6. Uczeń ma możliwość poprawy oceny w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. Nieprzystąpienie do poprawy w tym terminie skutkuje utrzymaniem tej oceny.

7. W ciągu semestru uczeń może przyjść nieprzygotowany na zajęcia dwa razy w ciągu semestru. Fakt braku przygotowania uczeń powinien zgłosić nauczycielowi na początku lekcji w czasie sprawdzania obecności. Uczeń podczas tych zajęć zwolniony jest z kontroli wiadomości w formie wypowiedzi ustnej oraz niezapowiedzianej kartkówki. Uczeń nie jest zwolniony z zapowiedzianego sprawdzianu lub kartkówki.

Przedmiotowy system oceniania.

Kryteria uzyskiwania poszczególnych ocen.

Ocena „celujący”

- uczeń posiada wiedzę i umiejętności wykraczające ponad obowiązujący program nauczania
- uczeń systematycznie i aktywnie uczestniczy w zajęciach, wszystkie nieobecności ma usprawiedliwione
- potrafi biegle zastosować wiedzę na lekcjach i sprawdzianach
- systematycznie przygotowuje się do lekcji i sprawdzianów
- samodzielnie rozwiązuje wybrane przez siebie zadania
- wzorowo prowadzi zeszyt przedmiotowy

Ocena „bardzo dobry”

- uczeń zna terminologię niezbędną do analizy utworu muzycznego
- zna cechy form: dwu i trzyczęściowej, wariacji, fugi, formy sonatowej, rondo
- biegle rozpoznaje aparat wykonawczy, fakturę, sposoby kształtowania omawianych utworów
- rozpoznaje i charakteryzuje omówione techniki kompozytorskie
- potrafi samodzielnie analizować utwory i przedstawić wnioski z analizy
- potrafi słuchowo określić formę i fakturę utworu
- potrafi wskazać podobieństwa i różnice w podobnie ukształtowanych formalnie utworach z tej samej i innych epok
- potrafi porównać różne interpretacje utworów
- systematycznie przygotowuje się do lekcji i sprawdzianów
- wzorowo prowadzi zeszyt przedmiotowy
- systematycznie uczestniczy w zajęciach, wszystkie nieobecności ma usprawiedliwione

Ocena „dobry”

- uczeń zna terminologię niezbędną do analizy utworu muzycznego

- zna najważniejsze cechy form: dwu i trzyczęściowej, wariacji, fugi, formy sonatowej, rondo
- rozpoznaje aparat wykonawczy fakturę, sposoby kształtowania omawianych utworów
- analizuje utwory z niewielką pomocą nauczyciela
- systematycznie przygotowuje się do lekcji i sprawdzianów
- prowadzi zeszyt przedmiotowy
- systematycznie uczestniczy w zajęciach, wszystkie nieobecności ma usprawiedliwione

Ocena „dostateczny”

- uczeń zna terminologię niezbędną do analizy utworu muzycznego
- zna najważniejsze cechy form: dwu i trzyczęściowej, wariacji, fugi, formy sonatowej, rondo
- rozpoznaje aparat wykonawczy fakturę, sposoby kształtowania omawianych utworów
- analizuje utwory z pomocą nauczyciela
- prowadzi zeszyt przedmiotowy
- uczestniczy w zajęciach (dopuszczalna 40 % usprawiedliwiona absencja w semestrze)
- jest przygotowany do lekcji w stopniu umożliwiającym realizację zagadnień programowych

Ocena „dopuszczający”

- uczeń posiada mały zasób wiedzy i umiejętności w zakresie programu nauczania
- w niewielkim stopniu posługuje się właściwą terminologią
- ma trudności w zaliczaniu w systematycznym zaliczaniu materiału
- w czasie lekcji nie potrafi sprawnie analizować i opisywać utwory muzyczne
- posiada małą znajomość podstawowych form muzycznych, faktury
- ma trudności w prawidłowym opisywaniu elementów muzycznych
- jest obecny na lekcjach (dopuszczalna 50 % usprawiedliwiona absencja w semestrze)
- prowadzi zeszyt przedmiotowy

Wiedza i umiejętności ucznia odnoszą się do obowiązującej podstawy programowej i programu nauczania